

LISTEK.

Carska krona in suženjska veriga.

Odlomek iz zgodovine bolgarske države. Po nem. izvirniku spisal A. M.

(Dalje.)

Simeon je bil vzor moške lepote, vsaka poteza na njem je pričala o rojenem vladarju. Kako se je zakrilo njegovo temno oko, ko je zagledal postavbo čakajočega cesarja! A tudi na obrazih bolgarskih bojevnikov si lahko bral ponosno kipenje njihovih duš, s kojimi so sledili svojem slavnemu in velikemu gospodu na prostor njihovega narodnega zmagooslavja.

Car Simeon je ustavil konja in gibčno skočil s sedla. Med tem so vojaki njegove telesne straže že natančno preiskali zgradbo, ker se niso zanesli na Grke. Opazili niso ničesar sumljivega. Car je stopil na oder. Komaj je prišel na vrh, so se oglasili iz tisočeri bolgarskih grl navdušeni vskliki, ki so pozdravljali carja Simeona.

Cesar Roman je bil navidezno moško miren. — Sprejel je mogočnega protivnika s prijaznim pozdravom. Simeon je odzdravil. Takoj sta obrnila pogovor na namen sestanka. Vztočni rimski vladar je govoril sledeče:

„Slišal sem, da si častilec Boga in pravi kristjan; a besede in dejanja se pri tebi ne vjemajo. Kajti pravemu kristjanu je lastna ljubezen in mir. Ako si torej pravi kristjan, za kakoršnega te smatramo, ne haj s prelivanjem krvi, skleni mir in ne pusti, da bi roke kristjanov bile omadeževane s krvjo verskih bratov. Tudi ti si človek, tudi tebe čaka smrt, vstajenje in sodba. Ako te žaja po bogastvu, te hočem zadovoljiti. Samo izpusti iz rok meč in ljubi složnost, da bo tvoje življenje mirno potekalo in se kristjani rešili bede. Ni pravično, da dvigaš orožje proti ljudem iste vere.“

V tla gledajoč, je poslušal Simeon cesarja. Počasi je dvignil oči in videl je, kako se je postava cesarjeva nenadoma znižala pred njim. Roman Lakapen je klečal, proseč na kolenih, vztočna rimska država se je ponižala pred bolgarskim mečem.

Ta pogled je ganil carja.

„Skleniva mir“, dejal je globoko ginjen, med tem ko je podal klečečemu roko in mu pomagal vstati.

Bil je pretresljiv prizor, eden izmed trenutkov, ki gotovo vplivajo na razvoj celih držav in narodov. Carigrad je bil rešen. Bila je pač viharina borba v duši Simeonovi, predno je podlegel prošnjam vztočnega rimskega cesarja. Morda se mu je povrnil v dušo spomin one ure, ko je opazoval z mladeniškim Leonom marmorni kip borečega se leva. Sedaj je Simeon videl misel uresničeno, ki jo je izrekel tedaj, da hoče on, lev, vreči bika na tla. Sedaj je bil bik popolnoma v njegovi oblasti, samo beseda, znamenje z roko, in njegove bojne trume so pripravljene, pasti na Rimljana, ga odvesti kot vjetnika in razliti se liki hudournik čez krasno cesarsko mesto ob Bosporu.

Mogoče, da je bil ta dan za staro Bolgarijo največji njene zgodovine. Mesto Konstantina Velikega ni do tedaj doživelo večjega ponižanja. Ob nogah „neukrotljivega“ bolgarskega vladarja leži naslednik Cesarjev, ki so užugali svet, in prosi „barbarja“, kakor ga imenuje nek grški pisatelj v svojem sovraštvu, za mir.

Roman in Simeon sta slovesno podpisala mirov-

Iz celega sveta.

Bolgarsko junaštvo. Ves svet se je divil jugoslovanskemu navdušenju, ki je v balkanski vojni rodilo tolike uspehe. Mi, ki smo daleč od vojnega vrveža, si težko mislimo, kako je vsa čustva bolgarskega naroda popolnoma obvladala ideja osvobodilne vojne. Sledeči oglaš pa, ki je izšel v solunskem „Pravu“ na odlonem mestu, nam priča, da je Bolgar res junak. Glasi se tako-le: „Iščemo Cvetana Pavleva, 14letnega dečka, rodom iz Bitolja, ki je izginil kot prostovoljec v ohridskem oddelku. Pred poldrugim mesecem je bil še v Sar-Kižu, od tedaj pa ni nobenega poročila več o njem. Prosimo one, ki vedo zanj, da to javijo...“ — Mladega junaka Cvetana pač ne bo več nazaj; zaletila ga je gotovo kje zavrta smrt, obležal je v cvetoči mladosti na bojni poljani.

Koliko je stala balkanska vojska? Sedanja vojska na Balkanu za osvoboditev krščanske raje izpod turškega jarma je stala nad 2000 milijonov K, usmrčenih je bilo 110.000 in ravno toliko vojakov je bilo ranjenih, kakor poroča londonski „Economist“. Vsak vojak je veljal na dan približno 12 K. 25 tednov vojske nam pokaže to-le sliko: Bolgarijo je stala vojska (300.000 mož) 600 milijonov, Srbijo (200.000 mož) 300 milijonov, Grško (150.000 mož) 300 milijonov, Črno goro (40.000 mož) 80 milijonov in Turčijo (400.000 mož) 800 milijonov kron; borilo se je torej približno do 1 milijon 90.000 mož. Na zaslužkih je odpadlo vsaj 600 milijonov kron; konj, volov itd. so samo Bolgari izgubili nad 200.000. Ni pa računano, koliko škode je napravilo, ker je na Balkanu vse gospodarsko življenje počivalo.

Ples — liberalno delo za narod. Goriškemu „Novemu Času“ poročajo iz Kreda. Naši liberalci so se blagovolili razjeziti na našega g. vikarja, ki je svaril pred plesom in označil s pravo besedo dru-

no pogodbo in v zahvalo je obdaroval cesar Simeona z dragocenimi darili. Potem se je povrnil z vojsko v svojo domovino kot zmagovalec. Kakor Mojzesu, tako je tudi njemu dovolila usoda en pogled v obljubljeno deželo njegovih političnih stremeljenj, potem pa je hitro zdrknilo zagrinjalo pred njegova oslepljene oči.

Kaj pa je bilo vzrok, da je car Simeon, takobližu smotra svojih ponosnih sanj, nenadoma vtaknil meč v nožnico? Najbrž ga je do tega pripravila nevarnost, ki je ravno tedaj pretela Bolgariji od Srbije. Ko je namreč taboril pred Carigradom, je dobil poročilo, da je bila poražena njegova armada, ki jo je poslal proti Srbom. Najbrž ga je to poročilo nagnilo, da je sklenil mir s cesarjem, da bi mu bilo mogoče porabiti vse sile proti pretečemu sovražniku na severu.

Simeon je poslal v Srbijo močno vojsko, na kar je zbežal srbski veliki knez na Hrvaško. Bolgari so opustošili vso deželo in odpeljali vse prebivalce z živino in premoženjem. Nastala je pustinja, kjer so nekdanj tolke grudo marljive srbske roke in ime „Bolgarski gozd“ se je še dolgo ohranilo, kajti grmičevje, hosta in gozd je pokrival polja in livade.

Simeonova jeza se še ni ohladila. Tudi Hrvatje naj bi bili kaznovani, ker so sprejeli srbske begunce. Pod poveljstvom Bolgara Alego-Botur-ja je poslal vojsko nad Hrvate, ki pa ni dosegla pričakovanega uspeha. Bolgare so napadli v hrvatskih soteskah in jih popolnoma uničili.

Car Simeon ni dolgo živel po tem porazu. Dne 27. majnika 927 mu je padlo žezlo iz rok. Zgodovina ga je imenovala „Velikega“, imenovala bi ga bila tudi lahko „Učenega“. Nobeden starobolgarski vladar ni tako uveljavil duševnih moči svojega ljudstva, ko car Simeon, in po pravici smemo reči, da je spojena z njegovim imenom najsijajnejša doba zgodovine srednjeveške Bolgarije.

Sisman in njegov rod.

Bilo je leta 963.

V Trnovem, krasnem mestu ob Jantri, je stalo tedaj na strmi višini drzno se dvigajočega grajskega hriba, kjer se je pozneje dvigal takozvani „Trnov grad“ bolgarskih vladarjev, gradu podobno poslopje, ki se je zdelo določeno, da kljubuje večnosti. To poslopje je bilo sedež bogatega in mogočnega boljara Sisman, ki se je prišteval k najuglednejšim in najstarejšim rodbinam dežele.

Jezdec je obrnil konja po stezi navzgor, ki se je kakor kača vila po grajskem hribu do vrha. Pred enim poslopjem je stopil jezdec raz konja in peljal žival za povodce skozi na stežaj odprta vrata v grajski dvor, kjer je oddal konja služabniku. Ko je hotel prestopiti del poslopja, kjer so se nahajala stanovanja, mu pride nasproti postaven mož. Ni bil več mlad in že se je svetlikala skozi temne lase in brado marsikatera srebrno-bela nitka.

„Pozdravljen Samuel, moj sin!“ je začel z iskrenim glasom, „pričakoval sem te s hrepenenjem.“

Prisrčno je sin odzdravil in dejal očetu, ko sta stopala v pritlično sobano:

„Hvalim Boga, da sem zopet pri Vas. Potovanje je bilo težavno in polno nevarnosti.“

Med tem ko je mladi mož govoril, so se odprla stranska vrata in prikazalo se je troje mladeničev. Prisrčno so pozdravili prisleca in vsak ga je imenoval: brata Samuela. In ta pa jih je imenoval: David, Mojzes in Aron. Vsi so obsipali brata z vprašanji, in Samuel bi bil potreboval najmanj štiri jezike, da zadovolji njihovi znatiželjnosti. Tega mnenja je bil tudi stari Sisman, in smeje se je dejal:

„Zadušili bode te brata z vprašanji! Pomislite vendar, da je ravnokar stopil skozi vrata in je še iz-

mučen od potovanja. Samuel, poprej se bodeš malo pokrepčal in poživil, potem nam bodeš poročal, kaj si videl in doživel v teh osmih dneh, ko te ni bilo v Trnovem.“

Očetovemu mnenju so se pridružili David, Mojzes in Aron. Samuel je menil, da ni tako utrujen, da bi mogel misliti na okrepčilo; hotel je pripovedovati vsaj en del svojih najnovejših doživljajev in izkušenj. „Brate David, preskrbi mi še čašo vina“, naročil je imenovanemu. David je prišel s posodo, polno grškega vina.

Samuel je zavžil požirek močne pijače in začel: „Prišli so na našo Bolgarijo žalostni časi. Na dvoru v Preslavi vlada navidezno car Peter. V resnici pa se izpolnjuje tamkaj volja grškega cesarja. Peter je onemogel človek, brez lastne volje in moči. Ako bi stopil car Simeon iz groba in videl razmere, ki so nastale 35 letpo njegovi smrti v glavnem mestu Bolgarije od jeze bi pahnil lastnega sina s prestola. Peter je meniške narave, skoro svetnik, kakor pravijo v Preslavi, a ne vladar, kakoršnega potrebuje dežela. Ljudstvo je povsod z njim jako nezadovoljno; na mnogih krajih bi se rajši danes ko jutri vzdignili proti carju in ga pregnali ter posadili odločnega moža na njegovo mesto. Mi hočemo kneza, a ne pobožne ženske! Fokas, novi bizantinski cesar, bi bil neumen, ako bi ne porabil prilike in vrgel slabega Petra s prestola.“

„Nikdar!“ je kriknil stari Sisman, strastno razburjen, „to se ne bo nikdar zgodilo, dokler živi le še eden Sisman v Bolgariji.“

„Mi bomo dali znamenje k vstaji in se postavili na čelo naroda!“ je zaklical sin Aron. „Naša dežela ne sme nikdar in nikoli priti pod grški jarem, in če bi nas stalo zadnjo kapljo krvi. Kajne, oče?“

Tiho je prikimal stari. In nadaljeval je Samuel svojo povest.

„Slučajno sem se seznanil na potovanju z nekim starim možem, ki je bil leta 829. oslepljen na povelje Petrovo, ker se je udeležil tedanje vstaje, koja je povzročil Petrov brat, menih Mihael. Ta mož mi je dejal, da se kljub svoji slepoti takoj dvigne in ide proti carju, kakor hitro izbruhne nova vstaja. In kakor on, tako mislijo vsi v onem kraju, kajti vsem so neznosne sedanje razmere, vsi sovražijo rimsko gospodarstvo na dvoru v Preslavi.“

„In kdo drug je kriv tega“, je zopet povzel besedo Sisman, „kakor ničvredni Susurbal, svak ranjkega carja, ki je pregovoril Petra, kot njegov varuh, da je vzel za ženo nečakinjo cesarja Romana. Z Grkinjo Marijo so poglne tudi trdne korenine grške moči v Bolgariji. Pri nas je uravnano sedaj vse po grškem načinu: zakoni, pravosodje, državništvo, celo grški jezik in nošo posnemajo ne samo na carskem dvoru, ampak tudi povsod v naših mestih, duha pa, ki je ustvaril Bolgarijo mogočno, prezirajo. Toda pri Bogu, to se mora izpremeniti! Dolgo je naša dežela prenašala kljubovalno samovoljnost tujcev. Mnogoštevilni so že naši pristaši, da lahko poskusimo korak za osvobojenje Bolgarije pred grškim uplivom. Brez odloga bodem sporočil našim najzaupnejšim prijateljem in jih pozval, naj pridejo k meni na resno posvetovanje. Bodite pripravljeni, moji sinovi, ker morate še danes jezdit na različne kraje, kjer stanujejo naši najudanejši pristaši. Le ti, Samuel, ostaneš pri meni, da mi natančneje pripoveduješ o svojem potovanju. Za sedaj te moram zapustiti, da uredim najvažnejše priprave, ki se morajo izvršiti brez odlašanja. Prepričan sem: sedaj je čas, da zberemo naše trume. Vsak dan, ki ga potrošimo s čakanjem, nas približa nevarnosti, da nas pogoltne Bizanc.“

(Dalje prihi.)

štva, ki skrbijo s plesi za izobrazbo ljudstva. Da je bila njegova beseda na mestu, sta pokazala velikonočni ponedeljek in torek, kar 2 dni je trajal ples. Seveda pri tem imajo posamezniki lepe dobičke in izkoriščajo mladino, ki si z žulji in naporom išče za služka v tujini. Ko je oberejo, potem pa pojdi spet v svet, da ob letu zopet lahko razveseli razne krmarje. Izobrazbo so pokazali tudi v zelo lepi luči, da so se začeli vrteti takoj po pogrebu mladenke, ki je bila blizu njih družstva. Ljudje so se zgražali zlasti nad dekleti, ki so je nesle k pogrebu in se podala potem naravnost na ples.

Pismo slovenskega mladeniča iz Nemčije. Danes je svet tako daleč s knjigami in časopisjem, da mora biti ljudstvo precej previdno v izbiri istih. V tem oziru nam preti pogubonosna nevarnost zlasti iz Nemčije, ker ravno v Nemčiji je najbolj razširjen protestantizem. Pred kratkim je pisal neki protestantovski list v Berlinu, kako se na Avstrijskem razširja njihova vera in pravi, da je evangelska občina v Gradcu v 10. letih zrastle na 7000 duš, od teh pa samo blizu 300 duš redno obiskuje cerkev. Zelo žalostno se mi je zdelo preteklo leto, ko sem potoval peš po Bavarskem, Laškem in Pruskem. S prijateljem sva prišla v mesto Norinberg in sva si hotela ogledati dve zelo lepi in starodavni cerkvi. Kako sem se začudil, ko je pri vstopu v cerkev zahteval tam nastavljeni mož od naju 40 pfenigov vstopnine. Zdaj sem še-le izprevidel, da je ta cerkev protestantovska, katero so v prejšnjih časih vzeli katolikom. Tako se je zgodilo v več nemških mestih. Res zelo žalostno zgodovino imajo nemški katoliki v zadnjih stoletjih za seboj. Kako pa je mogoče, da so ti tako propadli? Gotovo so bile temu krive slabe knjige in slabo časopisje. Se sedaj se izda v Nemčiji vsako leto čez 50 milijonov mark za slabe in ničvredne knjige in časopise. Čez 50.000 takozvanih agentov vlačijo po vsej Nemčiji od hiše do

hiše po mestu in po deželi zvezke po 5 in 10 vin. med ljudstvo, ter tako trosijo sovraštvo proti katoliški cerkvi in duhovnikom. — Pred kratkim je bil zopet tukaj obsojen neki mlad zločinec na smrt. Zadnji večer pred smrtjo je pisal zelo žalostno pismo svojim starišem, katero je končal z besedami: Samo po slabih knjigah sem prišel tako daleč, da bom skoro izgubil svojo glavo. — Tukaj zopet vidimo, kam pripeljejo, posebno mlade ljudi, slabe knjige. Ni se torej čuditi, da je v proteklem letu v Nemčiji 1/4 milijona ljudi izstopilo iz cerkve. Največ je trpela na tem protestantovska cerkev. Samo v Berlinu je iz njihove cerkve izstopilo do 10.000 duš. Saj pa tudi lahko imajo toliko izgubljenih duš, ker se njihovi pastirji nič ne brigajo za versko življenje. Po večjih cerkvah v Berlinu prirejajo v nedeljah popoldne različne koncerte, pri katerih je pa treba plačati vstopnino. Torej imajo cerkve večinoma za zabave in zborovanja. Ravno nasprotno pa je pri katoliškem ljudstvu, katero se zelo trudi, posebno zadnji čas, za versko življenje in se tudi zelo bojuje proti slabim časopisom in knjigam. Najhujše je v tem velikem mestu, katero šteje sedaj 3 1/2 milijona prebivalcev, da je od teh okroglo samo 300.000 katolikov. Malo nas je, a ti smo trdni kakor skala. V tem mestu ima skoraj vsaka katoliška družina naročen vsaj en katoliški dnevnik. Tudi so vsako nedeljo napolnjene cerkve. Najbolj agitirajo Nemci za katoliške časopise po shodih in zborovanjih. Pred kratkim je nek berlinski dnevnik pisal par besed o Slovencih, kjer pravi: Slovenci so zelo mirni, vereni in zvest narod avstrijske države. Torej celo Nemci hvalijo slovensko ljudstvo. Da se bo to vedno bolj uresničevalo, naj bo vsakega katoliškega Slovenca ena želja: Proč z nesramnimi agenti in lažljivimi liberalnim ter nemčurkim časopisjem! Udomačijo pa se naj v vsaki katoliški slovenski hiši „Slovenski Gospodar“ in „Straža“, za mladino pa „Naš Dom“ in „Mladost!“ — B. Z.